

Krijgen burgers het voor het zeggen in de **PARTICIPATIESAMENLEVING?**

**AFSCHEID HENK CORNELISSEN, LSA
EINDHOVEN 4 SEPTEMBER 2014**

c.vdbos@via-arnhem.nl

Onbekende gast...?

Wat wij gemeen hebben:

- Eind jaren zestig vorige eeuw
- Opbouwwerk oude stijl
- Saul Alansky, Paolo Freire
- CRM: Gradus Hendriks
- Betrokken bij de nonprofit sector
- Geloof in de kracht van de burger
- Participatiesamenleving 0.3 en 0.0

Participatiesamenleving: 0.3 of 0.0?

- 'In een participatiesamenleving neemt ieder die dat kan, verantwoordelijkheid voor zijn/haar eigen leven en omgeving, zonder hulp van de overheid'.

Koning Willem Alexander, Troonrede 2013

- 'Wat binnen het kleinst mogelijk maatschappelijke verband zelfstandig kan worden geregeld, mag niet door een hogere instantie worden overgenomen'.

Minister Marga Klompé, (1970, CRM), Subsidiariteitsbeginsel

Experiment vrijwilligerscentrale (VC)

Tilburg & Arnhem

uitgangspunten pilot ministerie CRM 1972-1977

- *Declaration on Social Development UN: 'active society' (1968)*
- Vrijwilliger raakt in discrediet door institutionalisering en professionalisering
- Beroepskrachten beschouwen vrijwilligers als concurrent, als 'amateurs'

Opdracht VC Arnhem

Ondersteun vrijwilligerswerk op twee manieren:

- A. door mensen die vrijwilligerswerk willen doen te werven & bemiddelen
- B. door zelforganisaties die een gezamenlijk belang willen realiseren te faciliteren

B. betekent een verruiming van de dan geldende definitie van vrijwilligerswerk

Decentralisatie Welzijnsbeleid 1986

- Vrijwilligerswerkbeleid van Rijk naar gemeente
- Einde centrale visieontwikkeling
- Gemeenten hebben geen beleid op vrijwilligers
- Branchegevoel vrijwilligerscentrales verzwakt
- Ministerie lanceert Stimuleringsmaatregelen en formuleert *Kernfuncties Lokaal Vrijwilligersbeleid*
- Focus VCs verengt tot werving & bemiddeling

PROMOTIEONDERZOEK

2004 -2014

- Waarom gaan vanaf 1970 overheden in meer dan 50 landen vrijwilligerswerk stimuleren?
- Waarom kiezen al die landen voor de inzet van vrijwilligerscentrales (VC)?
- Doen VCs overal hetzelfde?
- Als er verschillen zijn, waar worden die door veroorzaakt?

VIER BETEKENISSEN

- Instrumenteel doel: *organisaties gebruiken vrijwilligers*
- Participatie doel: *vrijwilligers gebruiken organisaties*
- Democratisch doel: *burgers laten stem horen, beïnvloeden beleid*
- Zelforganiserende gemeenschappen: *burgers regelen het met & voor elkaar, wederkerigheid*

VOORKEUREN VAN NONPROFIT REGIMES

REGIME	BETEKENIS VAN VRIJWILLIGERSWERK			
	INSTRUMENTEEL	PARTICIPATIE	DEMOCRATIE	ZELFORGANISATIE
LIBERAAL Amerika	X			
CORPORATISTISCH Nederland, Duitsland	X	⊙		⊙
SOCIAAL DEMOCRATISCH Noorwegen, Denemarken			X	X

FUNCTIES NONPROFITS

Salamon, Sokolowski en List (2003)

- **SERVICE FUNCTIE:** dienstverlening op het terrein van zorg, welzijn, huisvesting, onderwijs etc.
 - *Instrumentele betekenis vrijwilligerswerk*
 - *Dynamiek: stelselwereld*
- **EXPRESSIEVE FUNCTIE:** de uitdrukking van belangen, waarden en overtuigingen op het gebied van cultuur, religie, politiek, sport, milieu, woonomgeving etc.
 - *Betekenis voor Participatie, Democratie, Zelforganisatie*
 - *Dynamiek: leefwereld*

Twée dynamieken

	SYSTEEMWERELD	LEEFWERELD
Aansturing	PROGRAMMAMANAGEMENT	LEDENMANAGEMENT
Deelname	EXCLUSIEF	INCLUSIEF
Principe	VOOR DE ANDER	VOOR & MET ELKAAR
Inspraak	OP RANDVOORWAARDEN	OP INHOUD
Karakter	INSTRUMENTEEL	EXPRESSIEF
Motivatie	RANDVOORWAARDEN	KENNEN/GEKEND WORDEN
Binding	OVEREENKOMST	WEDERKERIGHEID/NETWERK
Eigenaar	ORGANISATIE	BURGERS/LEDEN/BEWONERS
Basis	FUNCTIE-EISEN	INTERESSE & TALENT
Stijl	FORMEEL/TOP-DOWN	INFORMEEL/BOTTOM-UP
Prof. steun	SELECTIE/COÖRDINATIE	PRESENTIE/EMPOWERMENT

INHAALSLAG

- In de ondersteuning van vrijwilligerswerk is de dynamiek van de stysteemwereld in Nederland nu dominant (*Movisie, CMO's, Vrijwilligerscentrales, opbouwwerk*)
- De dynamiek van de leefwereld is nodig om een Participatiesamenleving te krijgen (*Kan wel!, Bronmethodiek, Presentie, Social Worker, klassiek opbouwwerk, bewonersbedrijf, Doe-democratie*)

UITDAGINGEN

Participatiesamenleving

- Voldoende faciliteiten voor burgerinitiatieven en bewonersorganisaties om hun plannen te realiseren
- Helderheid over wie bepaalt/hoe je bepaalt, waar burgers en waar overheid/instellingen verantwoordelijk voor zijn
- Het zelforganiserend vermogen van burgers/bewoners verschilt per wijk. Elke wijk richt zijn eigen 'facilitair bedrijf' in
- Kanteling nodig in denken van bestuurders, politici, ambtenaren, professionals, burgers